אוז ס'איז געשעהען!

(צו דער פאר־קאנפערענץ פון צערות אגודת ישראל אין לאדז.)

ענדליך נאך א זיפצען יאהריגער טעטיגקייט פון אגודת ישראל אין פוילען, נאכדעם ווי די אגודה אי־דעאלאגיע איז שוין אריינגעדרונגען צווישען בעוואוסט־זיניגען טייל פון יודישען פאלק, און פון איהם אבער־קענונג בעקומען. נאכדעם ווי אגודת ישראל האט צוגעוויזעלט א פערצווייגטע טעטיגקייט אויף אלע גע־ביעטען וואס קענען רעטען און בעפעלען די גייסטיג פעריאוד־יגע לאגע פון יודענטום, האט אויך דאס פרויען פראבלעם פון אגודת ישראל טיילווייז אנגעהויבען צו געלעזט צו ווערען; אויך אויף דעם בעביעט זע־נען מיר נישט אונטערשטעלונג געבליבען.

און סאיז געשעהען! די וואך מאנטאג און דינסטאג זענען זיך צוזויפגעקומען קיין לאדז, פארשעהערינס פון „צעירות אגודת ישראל" אבצאהלטען א פאר־קאנפערענץ. אין א צייט ווען דער מאדערניזם מיט איינע דערבייאיגע בעגאסיטע ערשיינונגען פון איין זייט, און דער פראגערעס פון 20־טען יאהר הונ־דערט פון דער צווייטער זייט זענען שוין טיף אייג־געוואָרצעלט צווישען דער פרויען וועלט איבערהויפט, אין אט אזא צייט קומען זיך צוזויף די אמת'ע און טרייע יודישע טעכטער, ווי די אמאליגע מרים'ס זיך צו בעראטען ווי אזוי צו רעטען זייערע איבעריגע שוועסטער פון א גייסטיגען באנקראט, און ווי אזוי צו טאמעווען די שטראמען פון פראגרעס און ציוויי־ליזאציע.

די דאזיגע ערשיינונג אין ארטאדאקסישען לעבען, נישט נור וואס זי דארף בעגריסט און אונטערגע־שטיצט ווערען פון רעליגיעזען יודענטום, און אין יעדער שטאדט אזא ארגאניזאציע פון רעליגיעזע יו־דישע טעכטער שאפען, די ערשיינונג געהער צו איינס פון די וויכטיגסטע היסטאָרישע געשעהענישען פאר דער לעצטער צייט.

א גרופּע יודישע טעכטער האבען דעם מוטה שטעלען זיך איבער א קאמף מיט דער פראגרעסיווער דעמאָראַליזאציע.

שוין לאנג ווי מיר האבען דאס ערוואַרטעט און — ס'איז ענדליך געשעהען.

מ. פרידמאן.

א מת בעוועגט זיך נאָכ'ן טויט.

אין קאָוונער צייטונג לייענען מיר:

מיטוואך, ביינאכט האט אין סלאבאדקע פאסירט א מערקווירדיגער צופאל, וואס האט אויפגערודערט די גאנצע יודישע בעפעלקערונג.

פרוי אסתר עפעל, וואס וואוינט אויף פרומאן גאס, האט שוין ביישאָג זיך געקלאגט אויף קאָפּ־שמערצען. די ארומיגע האבען וועניג־וואס אכט געלעגט, מחמת זי איז געווען שוואנגער און די ארומיגע האבען עס בעטראכט אלס א פעעל־יוצא דערפון. אינמיטען דער נאכט האט פרו עפעל גענומען מורא'דיג שרייען און איז געוואָרען שווארץ און אָנגעפאנגען ברעכען. דער איבערגעשראָקענער מאן איז אויפגעלאָפען צום אר־טיגען דאָקטאָר, וועלכער האט בעקוקענדיג די קראַנ־קע ערקלערט, אז ס'איז נישטא קיין שום געפאהר. ארום 7 אייגער, אין דער פריה האט זיך אָבער דער צושטאנד פון דער קראַנקער פערערגערט און זי איז געשטאָרבען. דער דאָקטאָר, וועלכער איז צום צווייי־טען מאָל געקומען, האט שוין קאָנסטאטירט א טויט־פאל און אויך ארויסגעגעבען א טויט־שיין.

די חברה־קדישא האט זיך שוין געגרייט צו דער ארבייט און עס איז שוין אויך בעקומען געוואָרען די ערלויבניש פון דער פאליציי איהר מקבר צו זיין. אין שטוב האט זי געוועהנלעך געהערשט א יאָמער. די טויטע איז אויסגעגלעגט בשפראָרען אויף דער ערד און ס'איז אָנגעצונדען געוואָרען ליכט. ווי גרויס איז אָבער געווען די שרעק פון די ארומיגע ווען זיי האָבען ארום עלף א זייגער בעמערקט, אז די טויטע האט געגומען בעוועגען מיט דער רעכטער האנד. איינינע האָבען פון שרעק גענומען ליידען, מען האט ווידער די טוי־טע אריינגעלעגט אין בעט און פערלאשען די ליכט. דער מאן איז אויסגעגלאָפען אין פייערלעשער; בייזאָ־אזן האט אריסגערופען די שטאָרטשיע גיכע הילף.

דער דאזיגער שערווירדיגער צופאל האט זיך שנעל פערשפרייט איבער סלאבאדקע און באלד איז די נידע־גע הלאָס־איינגעפאלענע היילדע אויך דער ארומיגער הויף ממש בעלאגערט געוואָרען פון מענשען, וואס זע־נען זיך צוזויפגעלאָפען אָנקוקען אויף דעם חחיית־המתים צופאל.

די שטאָרטשיע גיכע הילף האט אויף זיך נישט גע־לאָזט לאנג וואַרטען, באלד איז אָנגעקומען דער דאָק־טאָר אין דער בעגלייטונג פון אָרטיגען פעלשער, וועלכע האָבען קאָנסטאטירט, אז דאס בעוועגען פון דער טויטענס האנד איז א פעעל־יוצא פון אן אדער, וואס האט ביי איהר געפלאצט עטליכע שעה נאך איהר טויט.

אין דער יודישער וועלט.

די קאָנפערענץ פון בנות אגודת ישראל אין לאָדז.

מאָנטאג כ'ב אדר איז פאָרגעקומען אין לאָדז די קאָנפערענץ פון דער אָרטאָדאָקסישער פרויען אָרגאַנ־זאציע „בנות אגודת ישראל" אין פוילען, וועלכע האט זיך לעצטענס שטארק ענטוויקעלט. צו דער קאָנפערענץ זענען געקומען אלס געסט ד"ר דייטשלענדער פון ווען, ד"ר מונק—בערלין, פר"ל ד"ר ד"ראָזענבוים—פראנקפורט און פר"ל ב. ראָטשילד פון צוריך. ד"ר דייטשלענדער העט גלייכצייטיג אדורכפירהרען א אינטפעקציע אין די בית־יעקב־שולען פון לאָדזער ראיאָן.

ציוניסטישע העצע געגען הרב קוק.

ניו־יורק (איפב) דער אפיציעלער אָרגאַן פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאציע אין אמעריקא, „דאס יודישע פאָלק" רעדט ארום אין אַנאַרטיקעל איבער דער רבנות הראשית אין ארץ ישראל אין צוזאמענהאנג מיט די לעצטע וואהלען צו דער „אגודת הרבנים" און עדיגט: „די פרעסע אין ארץ ישראל (די העצע ארטיקעל פון „דואר־היום" געגען הרב קוק, די רעדאקציע א. י. פ. ב.) איז פול מיט תרעומות. און אז מען קומט איפצייכענען עולות דערמאנט מען זיך זאכען פון נעכטען, פון פאר אכט־טאָגען און פון פאָרגאָרען. און אלץ וואס מען דערמאנט זיך בעוויזט איהם הרב קוק לידט שטארק פון אגודה־פאָרזיכטיגקייט און זוכט אלץ — הגם אומזיסט — צו געפונען לייטזע־ליגקייט אין איהרע אויגען. הרב קוק האט פארשוועכט דעם אויטאָרי־טעט פון דער הרבנות הראשית, און קליי־ליך געשטיצט פעלשלענדע זאכען וואס זענען געזעל־שאפטלך שעדליך אבי פאר וועמען עס איז פריוואט נוצליך. די רבנות הראשית שטעהט איצט א פער־שווערטע, א פערארונטערדיגטע, בארעיבט פון אלע האפ־נונגען וואס מען האט אויף איהר געלעגט. פאר אלע אויגען געהט אויף דער רויך פון איהר פונדאמענט אויס. א סימן אז פריהער אָדער שפעטער וועט זי פון איהרע אויפגערעסען ווערען.

און דאס אלעס איז ווייל הרב קוק האט נישט גע־וואלט נאכגעבען די ציוניסטען און מתיר זיין בחירת־נשים צום ועד לאומי...

הרב פערעלמוטער קיין ארץ־ישראל.

ס'איז דערהאלטען געוואָרען פון עמיגראציע דע־פארטעמענט אין „אוז" א וויזע פאר הרב פערעלמוטער שליט"א פון וואַרשא. וועלכער פאָהרט אין קורצען קיין אי"ש דארט זיך בעזעצען בקבידות.

די שחיטה אין נאָרוועגיען אויסער געפאהר.

קאָפּענהאָגען. (איפב) דער נאָרוועגישער שטאָרטס־ראט האט אויף דער אינטערוועזענ פון אָבערראַבינער פרידבערגער אָנגענומען אַ צוזאָגט צו דיקטאָטיהען דעם געזעץ פראָיעקט, וואס שטעלט די שחיטה אין סכנה.

דאָס רעליגיעזע לעבען אין סאָוויעט־רוסלאַנד.

ווין. (איפב) „די קאָוונער צייט" מעלדעט פון מאָסקווע: די סאָוויעט־רעגירונג האט ענדליך עראיבט אין לעניגראד אַנצוהאלטען אַנ־אַלטאָדאָקסישען רעלי־גיעזען קאָנגרעס, נור בתנאי, אז דער קאָנגרעס זאָל זיך נישט בעשעפטיגען מיט פאָליטישע פראגען, בעיקר זאָל זיך דער קאָנגרעס פערנעמען מיט'ן אויסארבי־טען די קהלות־סטאָטוטען.

פון פיעל שטעדט אין אוקראאינע קומען אָן ריזעות אז דאָרטען גרינדען זיך „תפארת בחורים־פון אייגען מיט'ן צוועק פאר חזק הדת ולכוד התורה. אויך ווי ווערען לעגאליזירט פון דער רעגירונג מיט'ן בעדינג, אז זיי זאָלען זיך נישט בעשעפטיגען מיט פאָליטישע ענינים.

שוין ערשינען דער „דגלנו".

נאָך א געוויסע פערשפעטיגונג איז ערשינען דער „דגלנו חוברת ג—ה, אין וועלכען ס'איז פשר־האן א זעהר ריך מאטעריאל צום 5־יעהריגען ערשי־נען פון „דגלנו".

אז גנבים קריעגען זיך . . .

(מ) די פרעגע הָאָך איז דער „היינס", שארף ארויס־גערעטען געגען דער פויליש־יודישער צייטונג „נאשא פשעגלאָנד", פאָרהארפעדיג איהר צו. אגד. אויף דאָס, וואָס די צייטונג ערשיינט אום שבת. דערויף האָט דער ב. פש. אָנגעדרוקט היינטיגען הונטאר אנ'ארטיקעל, אין וועלכען די צייטונג ערקלערט, אז זי איז גרייט מגדר צו זיין טויזענד זלאָטעס פאר די קריידס־געלד־טעגע, אויב ס'וועט איהר נישט בעלאָזנען אויפצוהיי־זען, אז אין „היינס" ווערט דער הונטאָ־נומער אנגע־גריפען שבת ביי־שטאָג דורך יודיעע זעצערס, וועלכע געהמען זאָגאָר א גרעסערע פענסיע דערפאר.

אז גנבים קריעגען זיך — דערגעהט מען אלע גנבות...

יעקב ראָזענהיים ביים אמעריקאנער פרעזידענט קולידזש.

ניו־יורק (איפב) קולידזש האָט אין ווייסען הויז אויפגענומען א דעלעגאציע פון דער אגודת ישראל מיט ר' יעקב ראָזענהיים אין דער שפיץ. די דעלע־גאציע איז פאר'ן פרעזידענט פארגעשטעלט געוואָרען דורך דעפוטאט האפשטעדטער, מיטגליעד פונם קרן היסוד אין אמעריקא. יעקב ראָזענהיים האָט דעם פרעזידענט אינפאָרמירט איבער די שטרעבונגען און צילען פון אגודת ישראל און בעזונדערס זיך אָפּגע־שטעלט אויף דעם צוועק פונם קרן היסוד, לטובת וואָס עס וועט איצט געפיהרט א גרויסע אקציע אין גאנץ אמעריקא. דער אוידיענץ איז געווען א זעהר פריינדליכער און האַרציגער.

שוין דאָ א קושאן אויפ'ן גאנצען אגודה־באָדען.

טברי'. דאָ איז לעצטענס אויסגעגעבען געוואָרען א קושאן פאר דער „אגודת ישראל" איבער 48 טוי־זענד דונאם באָדען אין אלם אין מערר.

אנגעזעהענע פערזענליכקייטען פאר'ן קרן־היסוד אין אמעריקא.

ניו־יורק. (איפב) אין די לעצטע וואָכען האָבען זיך אָנגעשלאָסען אין דעם קרן היסוד אין אמעריקא נאָך א רייה אָנגעזעהענע פערזענלעכקייטען, צווישען וועלכע עס געפונען זיך אויך דער בערהמטער אדווָאָקאט מר. קעניגסבערג און דעפ. מר. האָפשטעדטער.

יעקב ראָזענהיים און די אמעריקאָנישע יודישע פרעסע.

ניו־יורק. (איפב) יעקב ראָזענהיים האָט מצד דעם אמעריקאנישען יודענטום געפונען א אויסצייי־כענטע אויפנאהמע. אפילו די יענקע צייטונגען שטיטיע צייי־טונגען, וועלכע פאלגען אין דער לעצטער צייט אויף דער אגודת ישראל צוליעב אזהר אינטערעסען אַרבייט אין אמעריקא, האָבען זיך נישט געקענט אָב־זאָגען פון צו ווירדיגען די גרויסע פערזענליכקייט פון יעקב ראָזענהיים. דער „מאָרגען זשורנאל" און די „יודישע גאזעטען" ווי אויך די אנדערע גרויסע יו־דישע צייטונגען האָבען דעם חשוב'ען גאסט געווידמעט שפאלטען־לאנגע אַרטיקלען.

די גראנדיעזע קבלת־פנים פייערונגען פאר דער אגודה דעלעגאציע אין אמעריקא.

ניו־יורק. (איפב) די אגודה גרופּען אין *וואלעס און ברונזוויאל האָבען אין פאַרגיגער וואָך איינגע־געאָרדענט 2 מאסען מיטינגען לכבוד די פיהרער פון פון דער וועלט־אָרגאַניזאציע אגודת־ישראל, די ה"ה יעקב ראָזענהיים, ד"ר שלמה עהרמאן און יהודא ווערשענער. מוש"ק. אין דער גרויסער „אוהב צדק שהל" און זונטאג ב. מ. אין אמדוויסרוט שהל. א אונצאהליגער עולם, איז געקומען בעגרעסען די אנו־דה דעלעגאציע און הערען די לייסטונגען פון דער אגודת ישראל.

אין דער אוהב צדק שהל זענען געזאמעלט געוואָ־רען פאר די אגודה קרנות איבער 12.000 דאָלאר.

הרב ד"ר פינחס כהן אין ארץ ישראל.

ירושלים (איפב) גלייך נאָכ'ן אָנקומען פון הרב ד"ר פנחס כהן קיין ירושלים, איז ער אין בעגלייטונג פון הרב משה בלויא געפאָהרען אין דער וואהנונג פון הרה"ג ר' יוסף חיים זאָנענפעלד און א לענגערע צייט מיט איהם בעשעפטיגט אלע אקטועלע ענינים. פון דארט איז דער גאסט אָבגעפאָהרען אין צענטראל־ביו־רא און נאָך אין דעלבען אָוונד איז אָבגעהאלטען גע־וואָרען א קאָנפערענץ איבערן פאָליטישען מצב, וועל־כע האָט געדויערט ביז שפּעט אין דער נאכט. אין דער קאָנפערענץ האָבען אָנטייל גענומען פערטרעטער פון אגודת ישראל און ועד העיר האשפנזי.

2 כשר'ע קיכען פאר יודישע זעלנער אין ווילנא.

ווילנא (איפב) פאר די יודישע זעלנער פון ווילנער גאַרניזאָן וועט איינגעאָרדענט דורך דער ווילנער קהלה 2 כשר'ע קיכען.

די זרן הישוב־אקציע אום פורים איז אדורך מיט ערפאָלג.

לויט די ידיעות וואָס עס קומען אָן פון דער פראָווינץ איז די קרן הישוב אקציע אין פאַרגיגען פורים אדורכגעפיהרט געוואָרען מיט גרויס ערפאָלג. די ארץ ישראל־צענטראַלע האָט בדעה אויסצוארדענען א פאָרטעצונג בייטאָג דורך אקציע אין קומענדען חול המועד פסח, צי וועלכען עס וועט זיין: צוגעשיקט ספּעציעל זאָנטאָג מאָטעריאל.

אונזער וועג־שעדליץ 12-03-1926 כו־אדר־תרפו גליון 0081 a 000003 a הודפס מתוך הארכיון היהודי